

Notatka dyrektora Departamentu I MSW gen. Zdzisława Sarewicza

Wiceminister bezpieczeństwa państwowego NRD, szef Głównego Zarządu Wywiadu gen. por. Werner Grossmann, wypowiadając się nieoficjalnie na temat ostatnich wydarzeń w Polsce, stwierdził, iż:

- w Niemieckiej Republice Demokratycznej z uwagą obserwowany jest rozwój sytuacji w PRL, czemu towarzyszą wzrastające obawy o przyszły kształt ustroju socjalistycznego w naszym kraju;
- wśród kierownictwa partyjno-rządowego NRD dominuje pogląd, że PZPR utraciła kontrolę nad dokonującymi się w Polsce przeobrażeniami, które coraz bardziej przybierają niekorzystny dla niej obrót. W zasadzie można nawet mówić, iż przemiany, zwłaszcza w sferze politycznej, następują w sposób „lawinowy”, a partia traci oparcie społeczne;
- podstawową przyczyną radykalizacji nastrojów społecznych jest katastrofalny stan gospodarki polskiej. Błędna, niespójna polityka ekonomiczna realizowana przez rząd na przestrzeni ostatnich lat spowodowała pogłębienie się nierównowagi rynkowej i wzrost niezadowolenia społecznego. Gospodarka polska stoi na krawędzi bankructwa i bez znaczniejszej pomocy z zewnątrz nie będzie w stanie uchronić się przed całkowitym upadkiem;
- niezrozumiałe dla aktywu partyjnego SED było wysunięcie przez PZPR idei rozmów z opozycją przy „okrągłym stole”. Strona koalicyjno-rządowa przystępowała do nich bez uzgodnienia wyraźnej, jednolitej koncepcji polityczno-programowej w sytuacji znacznego osłabienia swego prestiżu;
- rezultaty pierwszej tury wyborów potwierdziły obawy kierownictwa NRD, iż PZPR nie posiadała pełnego rozeznania w sytuacji w kraju, w tym stanu nastrojów społecznych;
- wyniki wyborów mogą wpłynąć na dalsze osłabienie spójności PZPR i jej pozycji w społeczeństwie, co ośmieliłoby opozycję do przyspieszenia tempa rozkładu socjalizmu w Polsce;
- perspektywa demontażu socjalistycznych podstaw ustrojowych PRL stanowi poważne zagrożenie – również dla interesów NRD. Polska jest bowiem jedynym krajem członkowskim Układu Warszawskiego żywo zainteresowanym istnieniem dwóch państw niemieckich¹.

W tych warunkach NRD może już wkrótce zostać osamotniona w swych wysiłkach na rzecz umacniania socjalizmu, będąc krytykowana nie tylko przez Zachód, ale także przez kraje sojusznicze. Spowodowałoby to destabilizację sytuacji wewnętrznej w NRD, a w konsekwencji nawet podważenie istniejącego status quo. Kierownictwo NRD wyraża jednakże nadzieję, iż

¹ Według gen. Grossmanna, powołującego się na „odczucia kierownictwa partyjno-rządowego NRD” pozostałe kraje Układu Warszawskiego nie dostrzegają sprzeczności między ewentualnym zjednoczeniem Niemiec a bezpieczeństwem swych interesów politycznych. Istotne w tym względzie jest przekonanie, iż Związek Radziecki, przeżywający poważne trudności wewnętrzne (polityczne, ekonomiczne, narodowościowe) i stawiając na rozbrojenie i zbliżenie z Zachodem, może przewartościować swoje stanowisko w sprawie Niemiec. Teza o stopniowym osłabieniu dotychczasowego stanowiska Układu Warszawskiego w tej kwestii wynika także z ocen, iż „proces węgierskich reform doprowadzi do oderwania WRL od wspólnoty socjalistycznej, a opozycja antyustrojowa wzrasta na sile również w Czechosłowacji”.

bez względu na dalszy rozwój sytuacji w Polsce wszyscy Polacy mają świadomość faktu, że istnienie Niemieckiej Republiki Demokratycznej stanowi najważniejszą gwarancję trwałości granicy na Odrze i Nysie.

W nawiązaniu do zaprezentowanych powyżej stwierdzeń gen. Grossmann zwrócił uwagę, iż dla kierownictwa partyjno-rządowego NRD zasadnicze znaczenie miałyby rozstrzygnięcie następujących wątpliwości:

- czy ustępstwa PZPR na rzecz opozycji nie oznaczają stopniowego odchodzenia od socjalistycznych pryncypiów i nie zagraża to rozluźnieniem więzi łączących Polskę z krajami wspólnoty socjalistycznej?
- czy w kontekście wyników wyborów istnieje niebezpieczeństwo rozpadu koalicji rządzącej i rozłamu w PZPR?
- czy resort spraw wewnętrznych, poddawany silnej presji społecznej, zdolny jest nadal przeciwstawić się ofensywie sił opozycyjnych, ukierunkowanej na zdobycie pozycji dominującej w życiu politycznym Polski?

Źródło: *Zmierzch dyktatury. Polska w latach 1986–1989 w świetle dokumentów*, wybór, wstęp i opracowanie Antoni Dudek, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa 2010,